

mijloace gestuale, ci încă declamativ, puțin cîntat, fără însă a crea sentimentul că-și joacă perfid rolul, actrița dă suflu, deodată cu schimbarea la față a personajului, unei întruchipări exponențiale, de o excepțională sugestivitate dramatică. Este fără îndoială una dintre partiturile mari ale Danei Ilie, ea susținînd un rol extenuant, în care brutalitatea se împletește cu viclenia, cu micile farse cinice, cruzimea cu drăgălășenia mincinoasă, beția de putere și sadismul cu histrionismul, actrița concentrînd, în evoluția per-

sonajului său, rîvna monstruoasă a mai multor personaje de a răbufni sălbatic la suprafață. Un rol exemplar realizează și Lucian Prodan, mereu nedumerit și în defensivă, ripostînd arareori la cruzimile Dresoarei, dar retrăgîndu-se ulterior, uimit, copleșit. I se poate reproșa finalul, în care, după uciderea Dresoarei de către fantome, Paznicul se descătușează patetic proclamînd libertatea fantomelor, riscînd să creeze un clivaj logic, din păcate nespeculativ dramatic de regizor, între cei doi termeni. Ceea ce ar fi adăugat

o nuanță tragică spectacolului este pe punctul să fie receptat ca ridicol, din moment ce Paznicul pare să trăiască un moment de sinceră iluminare și eliberare, nesesizînd - intim - ciocnirea logică. Ironia dramaturgului e luată în serios...

Cu mici retușuri sau fără ele, consider că **Dresorea de fantome** în viziunea lui Marius Olteanu se impune oricum ca o realizare scenică antologică a piesei lui Ion Băieșu.

SEBASTIAN VLAD POPA

PARALELE CARE SE ȘI ÎNTÎLNESC...

VICLENILE LUI SCAPIN de Molière • **TEATRUL DE STAT "CSIKY GERGELY"** DIN TIMIȘOARA • Data premierei: 16 Ianuarie 1993 • Regia: Laurian Oniga • Scenografia: Nagy Krisztina • Distribuția: Higyed Imre (Argante), Matray László (Géronte), Demeter András (Octave), Orbán Attila (Léandre), Hozó Eva (Zerblinette), Hozó Márta (Jacinte), Makra Lajos (Scapin), Sütő Udvári András (Silvestre), Ferenczy Annamária (Nérine), Majorán Attila (Carle).

Dacă, pentru un actor, a juca într-o limbă total necunoscută este o întreprindere cel puțin temerară, nu la fel stău lucrurile cu un regizor pus într-o situație oarecum similară. În cazul în care acesta dorește să monteze în altă limbă decît cea maternă, faptul în sine nu constituie un impediment. O situație specială e cea a regizorului Laurian Oniga. Ea ține mai mult de destinul propriu al ex-angajatului Teatrului Național din Timișoara decît de opțiunea sa reală pentru un teatru de limbă maghiară, limbă total străină d-lui Oniga, după cum singur declară. Cu toate acestea, judecînd prin prisma primei sale montări de la Teatrul "Csiky Gergely", și anume **Gratii** de Göncz Árpád (aceasta fiind și piesa cu care Instituția s-a prezentat la Fes-

tivalul "Caragiale"), cooptarea în trupă a regizorului Laurian Oniga poate fi socotită inspirată.

Al doilea spectacol al său aici are ca punct de plecare - însă doar atît - o piesă clasică: **Vicleniile lui Scapin** de Molière. De fapt, regizorul construiește o a doua piesă, întrucîtva paralelă cu aceea cunoscută. În atare situație, el avea de ales între a încerca să refacă spectacolul epocii, mizînd pe restaurarea atmosferei tipice, și a recurge la tehnica actualizării. Laurian Oniga a optat pentru a doua variantă. Molière ni-l prezintă pe Scapin ca pe un valet inteligent și pus pe șotii, jucînd renghi după renghi stăpînului său. Regizorul timișorean aduce personajului valențe noi și destul de surprinzătoare. Potrivit concepției sale, Scapin (Makra Lajos) devine un fel de clovn-acrobat suspendat de un fir la mare înălțime. Soluția de a aduce în scenă, alături de personajele din text, un grup de copii ai zilelor noastre, îmbrăcați viu colorat și modern, complică însă perceperea exactă a simbolului; jocul lor se desfășoară în general independent de cel al actorilor. Gardurile dispuse în semicerc ce delimitează cele două teritorii pot fi interpretate și ca o cușcă pentru eroi, care le escaladează, pe parcursul spectacolului, într-o direcție sau alta. Starea de captivitate se resimte (ori se percepe) mai ales în

situațiile de disperare, cînd accesul spre inocență devine imposibil. Terenul de joacă a fost inventat de regizor și de scenografa Nagy Krisztina fie din dorința de a sugera distanța dintre lumea celor mici și cea a oamenilor mari, fie în intenția de a pune alături (dar tot spre a sublinia contrastul) lumea lui Molière și lumea noastră. Sugestia din falsul final, în care Scapin apare ca "prietenul copiilor" (venind spre rampă cu ei de mîină), e destul de laterală față de text, așa că o trecem la capitolul "exagerări". Finalul real propune o victimizare a personajului titular: căderea cortinei înseamnă pentru el moartea. Oricum discutabilă rămîne motivația prezenței unui "taraf", care abordează cînd și cînd, ca leit-motiv, o melodie tristă.

Toate cele trei acte sînt comprimate în unul singur (se joacă fără pauză). Cea mai mare parte din primul act se desfășoară într-un întuneric aproape deplin (doar cîteva lanterne sînt responsabile cu... misterul). Abia cînd în scenă se face lumină înțelegem că versiunea lui Laurian Oniga e una curajoasă; de altfel, întreaga reprezentare de la Teatrul Maghiar din Timișoara sugerează drumuri paralele care cînd se întîlnesc e bine.

MIHAI CLAUDIU CRISTEA

CRONICA • CRONICA • CRONICA • CRONICA